

بررسی امکان بذرگیری از خیارهای گلخانه‌ای در شرایط اهواز

مسعود سلیمانی^{۱*}، ناصر عالم زاده انصاری^۲

^{۱*} دانشجوی کارشناسی ارشد گروه علوم باغبانی دانشکده کشاورزی، دانشگاه شهید چمران، اهواز

^۲ دانشیار گروه علوم باغبانی دانشکده کشاورزی، دانشگاه شهید چمران، اهواز

*نویسنده مسئول: Soleimani895@gmail.com

چکیده

کاشت خیار گلخانه‌ای سال‌هاست در ایران رواج دارد اما بیشتر بذر آن از کشورهای اروپایی و آمریکا وارد می‌شود. این آزمایش با هدف امکان تولید بذر در گلخانه‌های خوزستان انجام شد. در این آزمایش تعدادی بذر که از تلاقی تعدادی از بذرهای خارجی و نتاج آن‌ها که در همین سال یا سال‌های گذشته بدست آمده بودند استفاده شد. نتایج اولیه نشان داد نتاج تولیدی رشدی شبیه با اجداد اولیه دارند گاه‌آ نتایج بهتر از آن‌ها نیز ظاهر می‌شود. به‌عنوان نمونه می‌توان از روند رشد ارتفاع (KP بهتر از اجداد آن)، تولید برگ (KP بهتر از اجداد آن) و گره (KP بهتر از اجداد آن) را نام برد که برخی از هیبریدها رشدی مشابه و یا بهتر از والدین خود داشتند. نتایج این آزمایش ثابت کرد با تلاش می‌توان به بذر نسبتاً مرغوبی در این استان دسترسی پیدا کرد.

کلمات کلیدی: تولید بذر، خیار گلخانه‌ای، تلقیح، دبل کراس

مقدمه

کاشت سبزی‌ها، قرن‌هاست که در کشورهای با تمدن بالا صورت می‌گیرد و امروزه نیز در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه انجام می‌شود (Mobli and Pirasteh 1998). امروزه گلخانه‌های تجاری با هدف تولید انبوه سبزیجات و صیفی‌جات، میوه‌ها و گیاهان زینتی ایجاد می‌گردند (Khosravi and Khosravi 2014). خیار گلخانه‌ای (*Cucumis sativus* L.) یکی از محصولات در بخش سبزیکاری است که سال‌هاست بذر مورد نیاز آن از کشورهای مختلف دنیا به داخل ایران وارد شده و هزینه‌های زیادی را بر کشور متحمل می‌سازد (Olfati et al, 2012). متأسفانه در زمینه تولید بذر خیار در کشور تاکنون اقدام قابل توجهی صورت نگرفته است. کشور هلند به‌عنوان کشور پیشرو در زمینه تولید سبزیجات و بذور هیبرید خصوصاً خیار همواره رتبه‌های نخست صادرات بذور را از آن خود می‌کند و میزان بالای ارزآوری را در این بخش دارد. کشور ما نیز عموماً بذور مصرفی خود که دارای خصوصیات کمی و کیفی بالا می‌باشد را از کشورهای هلند، ایتالیا و کشورهای همسایه آن و روسیه وارد می‌کند و هزینه بالایی را متحمل می‌شود. از این رو ضروری است تا با تولید و خودکفایی در این زمینه و عرضه بذور متناسب با شرایط آب و هوایی کشور نیاز بخش کشاورزی در این زمینه را برطرف کرد و نه تنها هزینه‌های واردات را کاهش داد بلکه با صادر کردن بذور تولیدی در کشور به کشورهای دیگر باعث درآمد ارزی برای کشور شد.

هدف از این تحقیق بررسی امکان تولید بذر و رشد و نمو اولیه چند دبل کراس خیار گلخانه‌ای تولیدی در این دانشکده با اجداد آن‌هاست تا در صورت امکان و دریافت نتایج مناسب، یافته‌ها جهت تولید رقم‌های مناسب در آینده‌ای نزدیک مورد استفاده قرار گیرد.

مواد و روش‌ها

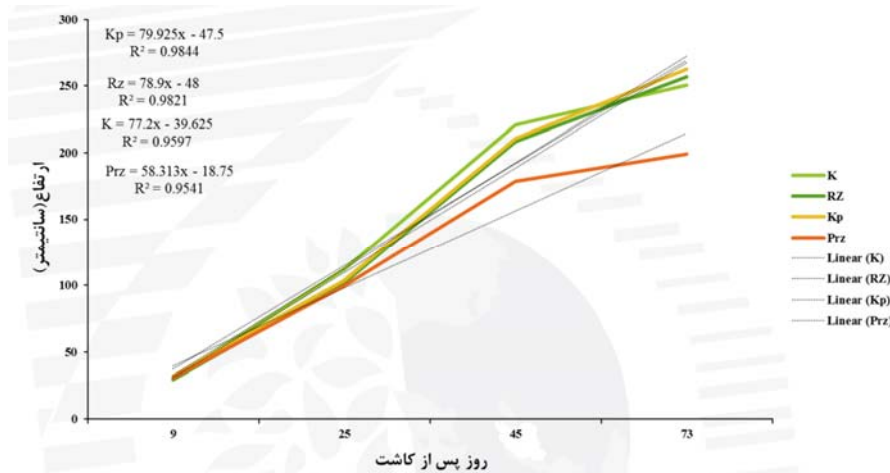
آزمایش در دو مرحله جداگانه در گلخانه دانشگاه شهید چمران اهواز در سال ۱۳۹۴ صورت گرفت. مرحله اول، کراس بین ارقام مختلف موجود، بذرگیری ناشی از تلقیح گیاهان والد، مرحله دوم کشت بذرهای تولیدی به همراه والدین و بررسی رشد و نمو اولیه آن‌ها بود. بذور والد شامل ارقام آر زد^۱ و کریم و دبل کراس‌های تولیدی شامل ترکیب‌های PRZ (ترکیب رقم Pouya و RZ) و KP (ترکیب رقم کریم و Pouya) بودند. تلقیح به روش دستی و به‌وسیله قلم موئی صورت گرفت. از گل‌های نری که

^۱ - RZ

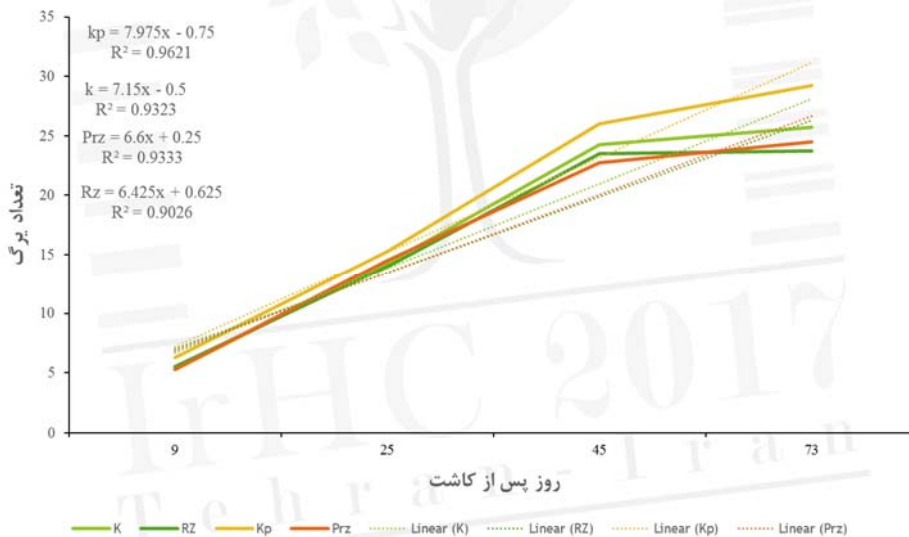
در گره‌های ابتدایی ظهور می‌کردند به‌عنوان منبع گرده جهت تلقیح استفاده می‌شد. صفات اندازه‌گیری شده شامل ارتفاع بوته، تعداد برگ، تعداد گره و قطر ساقه بود. داده‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS تحلیل و نمودارها به‌وسیله نرم‌افزار Excel رسم گردیدند.

نتایج و بحث

اثرات ارقام و دبل کراس‌های تولیدی بر کلیه صفات اندازه‌گیری شده معنی‌دار نبود. بررسی روند رشد ارتفاع در گیاهان کشت‌شده نشان داد که بیشترین میزان و سرعت رشد مربوط به ترکیب KP و کمترین مربوط به ترکیب PRZ بود (نمودار ۱). همچنین روند تعداد برگ در هیبریدهای مختلف نشان داد که بیشترین تعداد برگ و سرعت تشکیل برگ در ترکیب KP و کمترین آن در ترکیب RZ بود (نمودار ۲).

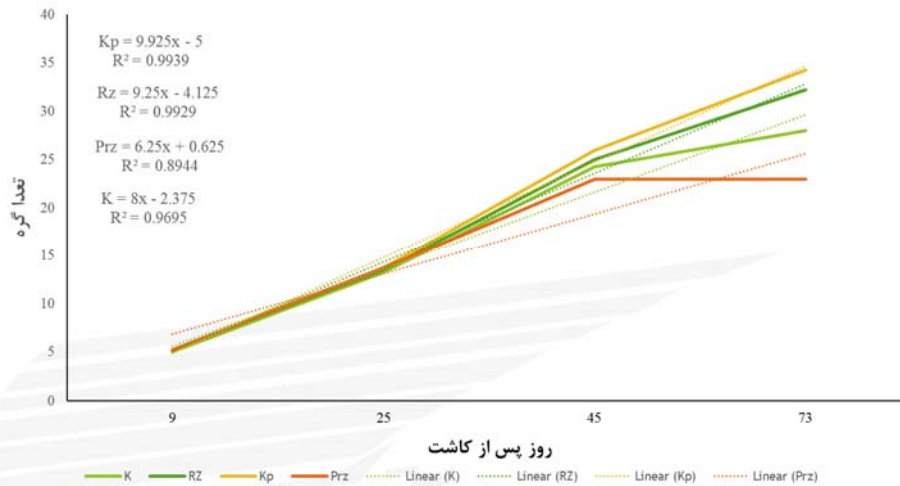

نمودار ۱- روند افزایش ارتفاع در هیبریدهای مختلف

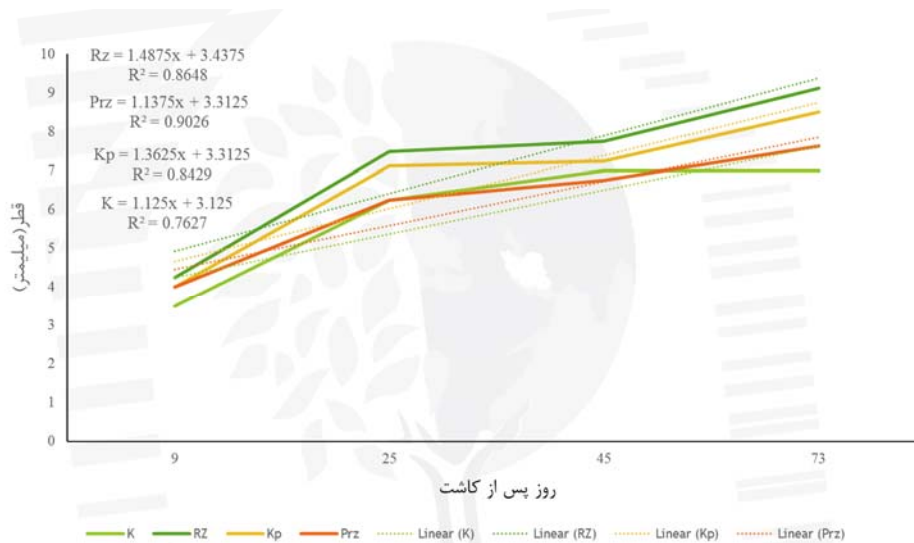

نمودار ۲- روند افزایش تعداد برگ در هیبریدهای مختلف

روند تعداد گره در هیبریدهای مختلف نشان داد که بیشترین تعداد گره و روند تشکیل آن مربوط به ترکیب KP و کمترین آن مربوط به رقم کریم بود (نمودار ۳). همچنین بیشترین اندازه قطر ساقه و سرعت افزایش قطر ساقه در رقم RZ و کمترین آن در رقم کریم بود (نمودار ۴).

نمودار ۳- روند افزایش تعداد گره در هیبریدهای مختلف

نمودار ۴- روند افزایش قطر ساقه در هیبریدهای مختلف

نتیجه‌گیری کلی

با توجه به رشد و نمو گیاهچه‌های حاصل از بذور تولیدی و میوه‌دهی آنها، این نتیجه امید به تولید بذر را در خیارهای گلخانه‌ای با پشتوانه علمی بهتر می‌دهد. استفاده از این ژرم‌پلاسم و سایر ژرم‌پلاسم‌های دیگر برای تولید ارقام برتر توصیه می‌گردد.

منابع

- Khosravi, M. and Khosravi, K. 2014.** The Complete Guide greenhouse cucumber cultivation. Agricultural Extension and Education Publications. (in Persian).
- Mobli., M. and Pirasteh., B. 1998.** Vegetable production. Isfahan University of Technology Pub. (in Persian).
- Olfati, J., Peyvast, Gh., Sami zadeh, H., Rabiie, B., Khodaparast, A. 2012.** Estimation of combining public, private and cucumber heterosis number of lines for fruit quality through crosses have incomplete. Journal of Horticultural Sciences Ferdowsi University of Mashhad. C6, no.6, p 350-357. (in Persian).
- Peyvast, Gh., 2009.** Vegetable production. Danesh pazir pub. Rasht, Iran. (in Persian).

The possibility of producing greenhouse cucumber seeds in Ahvaz

Masoud Soleimani^{1*}, Naser Alamzadeh Ansari²

¹ Msc Student Horticulture, Shahid Chmaran University of Ahvaz, Iran

² Associate Professor Department of Horticulture, Shahid Chmaran University of Ahvaz, Iran

*Corresponding Author: Soleimai895@gmail.com

Abstract

Greenhouse cucumbers planting for years in Iran is common, but most of seed's is imported from European countries and America. The present experiment was conducted to produce seeds in greenhouses of Khuzestan province. In this experiment, the seeds of the confluence of a number of foreign cultivars and their progeny were obtained in the same year or in previous years was used. Preliminary results showed a similar development of offspring produced by their early ancestors scale works better results than they appear. For example the plant height (KP better than their ancestors), leaf production (KP better than their ancestors) and node number (KP better than their ancestors) can be named while some of the hybrids growth similar or better than their parents they had. The results proved that relatively good quality seed can be accessed in the province with the efforts.

Keywords: Seed production, greenhouse cucumber, insemination, Double Cross.

